

Foreningen Danmark-Letland

nr. 3 september 2009 18. årgang

ISSN 1901-5720

*Læs i dette nummer:
Den Internationale Dag ved søerne*

Indhold

Foreningen....	3
Bestyrelsen	4
Nyttige adresser	5
Den Internationale Dag	6
Menneskekæden	9
Molotov-Ribbentrop-pagten	13
Baltic Pride	14
Bryllup på lettisk	18
Ivars Silis: Slot under vand	24
Aleksandrs Čaks	30
Daugavpils	32
Festival i Canada	37
Rite Nyt	40
Politik	44
Riga og Letland i fælles aktion	49
Rita Kragh Jensen 100 år	50
Turist information	51
KALENDER	55

Forsidefoto: Lettisk mandskor ved Den Internationale Dag ved søerne.

Deadline for næste nummer er 1. December

Foreningen....

Foreningen Danmark-Letlands medlemsblad udsendes til alle medlemmer.

Indlæg og udklip er meget velkomne og sendes til redaktør Lis Nielsen (lis.hazel.nielsen@skolekom.dk). Vi kan ikke love at bringe alle indlæg, ligesom vi forbeholder os ret til at redigere i det indsendte.

Foreningen Danmark-Letland er stiftet i august 1992 i København af en kreds af private personer med interesse for Letland.

Formålet med foreningen er:

På alle måder at styrke og udvikle venskab mellem det lettiske og danske folk, samt oplyse om Letland.

Som medlem af foreningen kan optages enkeltpersoner, husstande, foreninger, virksomheder, kommuner, menigheder, organisationer mv. med interesse for dansk-lettiske relationer.

Foreningen er landsdækkende. De fleste arrangementer finder sted i Københavnsområdet, men der opfordres til lokalt arbejde også andre steder i landet. Hos Fremad Rejser, Vesterbrogade 37, 1620 København V tlf.: 33 22 04 04, får medlemmer af Foreningen Danmark-Letland rabat på rejser til Letland.

Indmeldelse i Foreningen Danmark-Letland sker ved henvendelse/indbetaling til kasserer Anne Fraxinus.

Foreningens girokonto er: 07 736 54.

Årskontingent:

Enkeltpersoner	225 kr
Husstande	325 kr
Unge under 26 og pensionister	150 kr
Organisationer m.m.	525 kr

Bestyrelsen

	Kirsten Gjaldbæk Kongstedvej 12 2700 Brønshøj Formand	tlf. / fax 3871 1825 kirsten.gjaldbaek@skolekom.dk
	Jytte Nørgaard Helio Helleruplund Allé 4 2900 Hellerup Næstformand	tlf. 3962 2922 fax: 3962 2912 jytte@helio.dk
	Anne Fraxinus Kildebækvej 34 3660 Stenløse Kasserer	tlf. 4717 0194 agf@mail.dk
	Lis Nielsen Rosenlundsvvej 8 3650 Ølstykke Redaktør	tlf:4710 0295 lis.hazel.nielsen@skolekom.dk
	Jens Helt Hansen Skovbakkevej 120 3300 Frederiksværk	tlf. 4772 0297 helt@webspeed.dk
	Anita Vizina Nielsen Lyngborghave 32 2.TV 3460 Birkerød	tlf 4031 4959 jvizinanielsen@webspeed.dk
	Anda Zarane Vølundsgade 27,1 th 2200 København N	tlf - 2016 0963 anda.zarane@gmail.com
	Helge Andersen Humlemarksvej 17 2605 Brøndby Suppleant	tlf. 4345 7076 heogin@mail.tele.dk
	Anne Mette Johannsen Nørgaardsvej 25 2800 Lyngby Suppleant	tlf. 4588 8765 amj2002@ofir.dk

Nyttige adresser

Letlands Ambassade i Danmark,

Rosbæksvej 17, 2100 København Ø

tlf. 3927 6000, Fax. 3927 6173,

embassy.denmark@mfa.gov.lv

Ambassadør: Gints Jegermanis

1. sekretær: Andrejs Grinasko

3. sekretær og konsul: Raivo Klotins,

consulate.denmark@mfa.gov.lv

Udenrigsministeriets hjemmeside:

www.mfa.gov.lv/dk/copenhagen

House Manager: Zintis Cepurnieks

Den Danske Ambassade i Letland,

Pils iela 11, Lv-1863 Riga, Latvia

Tlf. +371 6722 6210, Fax +371 6782 0234,

rixamb@um.dk, www.ambriga.um.dk/da

Ambassadør: Uffe Wolffhechel

Konsul/Attaché Carina Mylin

+371 6722 6210 ext. 16 /mob. +371 2612 1002

carmyl@um.dk

Det Danske Kulturinstitut i Riga,

Marijas iela 13, K.3, LV-1050 Riga, Latvia

Tlf. +371 67 289 994,

dki@dki.lv, www.dki.lv

Leder: Simon Drewsen Holmberg.

Det Danske Kulturinstitut i København

Vartov, Farvergade 27 L, 2. sal, 1463 Kbh K

Foreningens hjemmeside: www.danmark-letland.dk

Webmaster: Lars Egelund Henriksen

Kode til at se seneste nummer af bladet: vairalat

Den Internationale Dag

Den Internationale Dag – Sortedams Dossering i København

Hvert år fejrer Københavns kommune mangfoldighed med et heldagsarrangement i slutningen af august. Formålet med 'International Dag' er at fejre og synliggøre mangfoldighed: vores evne til at være forskellige i fællesskab på tværs af etnicitet, nationalitet, køn, seksuel orientering og ikke mindst generationer. Københavns Internationale Dag hylder alle de frivillige foreningsaktive kræfter, der er i vores by. Foreningerne er repræsenteret ved forskellige stande på dagen, som byens beboere kan besøge! (teksten fra Københavns kommunes hjemmeside)

Fra vores forening, havde Anita Vizina Nielsen og jeg

planlagt vores deltagelse.

Anita sørgede for at der var lettisk rugbrød, ost, kiks, chokolade og konfekter til smagsprøver. Desuden havde hun kontaktet Rigas VEF Kultur hus. Derfor kom der et mandskor og deres leder, komponisten Vilnis Salaks, til København kun for denne begivenhed. Koret sang på scenen i et kvarter ved 13- tiden og resten af dagen underholdt koret de forbigående københavnere ved vores telt. Jeg sørgede for at teltet var fuld af lettisk stemning (Sankt Hans aften's stemning), samt at uddele brochurer og præsentationsmaterialer om Letland, lettisk kultur, sprog og natur.

Vores dejlige mande kvartet og komponisten Vilnis Salaks bød også velkommen med en sang til den nye lettiske ambassadør med familie, da de lagde vejen forbi vores bod.

Anda Zarane

Den lettiske ambassadør med sin datter

Helge, skrev om Den Internationale Dag:

I strålende vejr og højt humør blev dagen en succes, ikke mindst for vort telt.

Det bugnede af smagsprøver, informationsmaterialer om Letland og om vor forening Danmark-Letland. Blandt smagsprøver var direkte importerede friske pærer fra egen økologisk frugthave i Letland af en musiker.

Afsnit med håndarbejde udført af kvinder med tilknytning til Rite højskole var også et hit både for kunder, vor forening og kvinderne hjemme i Letland.

Vi havde så prominent besøg, som af Letlands nye ambassadør Gints Jegermanis og hans familie, som har været i Danmark i knap 3 uger og Københavns Børne- og ungeborgmester Bo Asmus Kjeldgaard.

Det store udbud, den flinke betjening og ikke mindst vort sangerensemble med pianist var med til at skabe trængsel foran vor bod i perioder. Vi skylder dem megen tak for deres engagement for at komme og gøre dagen festlig. Det var i hundredvis, der stoppede op for at lytte til livemusik fra vore professionelle sangere og komponisten Vilnis Salaks.

De have også den fælles store scene ude på søen til rådighed for deres præsentation af en del af den store lettiske sangskat med klassiske folkesange og viser.

Vi så mange medlemmer af foreningen med venner på besøg og bag ”disken” var både bestyrelsen og menige medlemmer på plads. En mulighed vi ikke skal lade gå fra os til næste år.

Igennem billederne kan I se, hvor stor succes denne dejlige dag var.

*Helge Andersen
Den Internationale Dag
København, 29. august 2009*

Menneskekæden

Vi havde fra ambassaden modtaget opfordring til at deltage i festlighederne søndag den 23. august kl. 17.00 i anledning af 20 året for den Baltiske Vej - den 600 km lange menneskekæde.

We have the honor to invite you to the meeting of Estonian, Latvian and Lithuanian communities and embassies in Denmark in order to commemorate the twentieth anniversary of Baltic way. The meeting will take place in the park in front of Langelinie Pavillonen at 17.00 o'clock August 23, 2009

Two million Estonians, Latvians and Lithuanians joined hands in a more than 600 km long chain between Tallinn, Riga and Vilnius on 23rd of August, 1989. Baltic nations expressed their firm determination to be free and by this peaceful demonstration drew attention of the whole world.

This historic event will be commemorated by Baltic States local communities and embassies in many countries.

The song „Ärgake Baltimaad, Atmosas Baltija, Bunda jau Baltija“ will be performed again by all Baltic communities.

We suggest using the colors of Latvian flag as recognition of Latvian community- balloons, caps etc.

Ärgake Baltimaad

Trīs māsas jūras malā stāv,
Tās nespēks un nogurums māj.
Tur bradāta zeme un dvēseles,
Trīs tautu gods un prāts.

Bet torņos jau likteņa zvani skan,
Un jūra bangoties sāk.
Trīs māsas no miega modušās,
Par sevi pastāvēt nāk.

Atmostas Baltija, atmostas Baltija,
Lietuva, Latvija, Igaunija!

Prie jūros miega sesēs tryš
Jas slegia pančiai, neviltis
Klajoja lyg elgeta pajūriu
Dvasia tautų garbės

Bet varpas likimo nuaidi vēl
Ir jūra šiaušia bangas
Trys sesēs iš miego kyla jau
Apginti savo garbės.

Bunda jau Baltija, bunda jau Baltija,
Lietuva, Latvija, Estija!
Kolm öde mere palged ees,

neid uinutas lainete laul.
Kolm rahvast siin sajandeid heideldes
tõid ohvriks muistse au.

Kui tornides juba lööb kella hää!,
merd haarab vabaduspüüd.
Et saatust ja elu kaitseda,
kolm õde virguvad nüüd.

Ärgake Baltimaad, ärgake Baltimaad,
Leedumaa, Lätimaa, Eestimaa!

Atmostas Baltija, atmostas Baltija,
Lietuva, Latvija, Igaunija!

Bunda jau Baltija, bunda jau Baltija,
Lietuva, Latvija, Estija!

Ärgake Baltimaad, ärgake Baltimaad,
Leedumaa, Lätimaa, Eestimaa!

Baltisk menneskekæde

20 års dagen for den baltiske menneskekæde blev fejret på dagen, nemlig søndag den 23. august, hvor de tre baltiske lande stod bag arrangementet. Begivenheden fandt sted på pladsen foran Langelinie Pavillon, hvor op mod 100 personer havde taget opstilling, flere yngre familier med små børn var mødt op, nogle med flag fra det baltiske land som de tilhørte, samt dannebrog. Det var tydeligt at familierne hyggede sig.

Den lettiske ambassadør var endnu ikke kommet til Danmark, men de estiske og litauiske ambassadører var der. De bød begge velkommen, og fortalte om menneskekæden, som fandt sted den 23. august for 20 år siden, hvor mere end 1 million mennesker holdt hinanden i hånden, tværs gennem de tre baltiske lande, fra Tallinn i Estland ned gennem Letland og videre til Vilnius i Litauen. En strækning på ca. 600 km.

Der blev uddelt den officielle hymne, som blev sunget. Det var en dejlig eftermiddag med højt solskin og skøn udsigt over Øresund, hvilket jeg tror vi alle nød.

Jytte Helio

Molotov-Ribbentrop-pagten

På søndag er det 70 år siden, at Hitler og Stalin delte en stor del af Østeuropa mellem sig og banede vejen for Hitlers angreb på Polen, som startede 2. verdenskrig. Denne pagt mellem to af verdenshistoriens største massemordere går sædvanligvis under navnet Molotov-Ribbentrop-pagten (MRP) efter de to chefbanditters udenrigsministre og stikirenddreng.

Denne pagt, mere præcis den tillægsprotokol, der præciserede opdelingen af Østeuropa, var så ødelæggende for Sovjetunionens image som fredselkende antifascistisk arbejderstat, at Moskva dumstædigt benægtede dens eksistens helt frem til Sovjetunionens opløsning - selvom amerikanerne havde fundet den tyske kopi i Berlin. Langt op i efterkrigstiden blev man i den danske offentlighed brændemærket som ekstremist og koldkriger, hvis man tillod sig at påpege, at Hitler og Stalin var forbundsfæller indtil 22. juni 1941.

I Baltikum var pagten altafgørende - for den viste jo, at hele sovjetmytologien om de baltiske folks retfærdige revolution mod det, der i den sovjetiske liturgi hed den "fascistiske klikes regimer" og derpå følgende "indmeldelse" i Sovjetfolkenes store familie, ikke var andet end en fed løgn opfundet til lejligheden. Derfor var meget af deres initiativ i forbindelse med frigørelse fra Sovjet 1988-1991 fokuseret på at skabe opmærksomhed om MRP. Det mest spektakulære eksempel var den baltiske kæde, på estisk Balti kett, hvor millioner af mennesker dannede en menneskekæde gennem Estland, Letland og Litauen den 23. august 1989 til minde om pagtens 50-årsdag.

*Peter Kyhn
Mannarp 4533
S-24294 Hörby*

Baltic Pride

Øjenvidne beretning fra Homoparaden i Riga

Som man kunne læse i forrige nummer af vores foreningsblad, så forsøgte bystyret forgæves at nedlægge forbud mod den årlige homoparade, Baltic Pride. Paraden blev som det også fremgik af indlægget gennemført og jeg var en af de ca. 500 deltagere, men det var mildest talt noget af en ubehagelig oplevelse.

Det at blive mødt af flere tusinder lettiske aggressive moddemonstranter, der med bl.a. Bibelen i hånden råbte skældsord og gjorde alt, hvad de kunne for at fortælle os, at vi bestemt ikke var velkomne, var noget af en øjenåbner for mig, som dansk homoseksuel og et politisk aktivt menneske. Men netop denne kommunale og folkelige modstand viste mig også, hvor vigtigt det var, er, at vi var mange fra den øvrige verden som var rejst til Riga for at vise vores støtte og opbakning til at også homoseksuelle i Letland kan få lov til at demonstrere for at opnå en større anerkendelse af, at man som menneske

nu engang er født som den, man er. At demonstrationen så samtidig også ønskede at sætte fokus på at homoseksuelle også ønsker flere borgerrettigheder i det lettiske samfund – eksempelvis retten til kunne indgå Registeret Partnerskab – ja det er så en anden sag.

Når jeg havde valgt at deltage i homoparaden skyldes det flere grunde. Men den primære grund var klart, at jeg i det forgangne år er blevet kæreste med en sød mand, der bor og arbejder i Letland. Jeg har derfor personligt flere gange på mine rejser til Letland oplevet, hvor forskelligt det er at leve som homoseksuel i hhv. Letland og Danmark. I København kan jeg og kæresten eksempelvis nogenlunde frit og trygt gå sammen hånd i hånd på gaden. Det kan (tør) vi bestemt ikke gøre i Riga. Og alene det, at min kæreste ikke selv turde deltage i paraden af frygt for at blive genkendt, synes jeg også siger noget om de homofobiske tilstande der hersker i Letland.

Det er derfor naturligvis forståeligt, at min lettiske kæreste holder utrolig meget af at komme til København og at han opfatter Danmark som et meget tolerant land, når man tænker på de klart homofobiske tilstande der er i Letland. Som dansk er det faktisk svært helt at forstå og sætte sig ind i, hvordan det må være at være borger i et land, hvor man ikke frit kan vise sin seksualitet eller har de samme borgerrettigheder som vi trods alt har i Danmark.

Jeg har i det sidste års tid rejst meget i hele Letland – nord, syd, øst og vest – og jeg holder særlig meget af den smukke natur omkring Østersøen i og omkring Liepāja. Men klart også områderne omkring byer som Koknese, Madone, Cēsis, Jelgava og ikke at forglemme de storslåede skove tæt ved den hviderussiske- og russiske grænse. Så ikke alene har jeg nu fundet en utrolig

sød lettisk kæreste, jeg føler næsten også at jeg har fået et nyt hjemland.

Men jeg må også erkende, at jeg finder det utrolig trist, når min kæreste i perioder overvejer helt at opgive at arbejde og bo i sit land og ofte taler om permanent at flytte til Danmark, blot fordi han så utroligt gerne også vil have mulighed for at vise sine landsmænd, at han er den, som han er og at han har fundet en kæreste, som han holder utrolig meget af.

Lad mig afslutningsvis sige at, man kunne dog få det indtryk af den artikel der blev bragt i vores sidste foreningsblad at bystyrets modstand mod gennemførelsen af homoparaden alene skulle skyldes det kommende lokalvalg og den økonomiske krise, der i øjeblikket skyller

hen over også Letland. Men det er nu ikke helt rigtigt - idet bystyret i Riga også de forgangne år har forsøgt at forbyde paraden. Man må nok snarere konkludere, at der er tale om den homofobisk modstand i byrådet, og at

det nok snarere er et forsøg på at tækkes det stor homofobiske flertal, der findes i Letland.

Der var i øvrigt udkommanderet et stort antal politifolk for at sikre, at vi der deltog demonstrationen ikke i år kom noget til. Deltagerne i homo-paraden i Riga er nemlig tidligere blev mødt med stenkast og sågar med kast af afføring når man er gået igennem gaderne i Letlands hovedstad. Så på trods af bystyret urimelig modstand og manglende opbakning til paradens gennemførelse, så vil jeg gerne rose det lettiske politi, som var mødt talstærkt op og sikrede at det i år heldigvis ikke kom til voldelige konfrontationer imellem de to demonstrations grupper.

Frank Bentin

oo0oo

Er du fremtidig leverandør af indlæg til bladet?

Det er dejligt for redaktøren at indlæg leveres så villigt og frivilligt.

Men husk et par regler for at lette redaktørens arbejde og for at højne kvaliteten af bladet.

Billeder bør leveres i så høj oplysning som mulig. De må ikke gøres mindre. Det der egner sig for webpublicering er ikke godt til tryk. Billeder bør være mindst 300 dpi og absolut ikke under 100 dpi.

Billeder bør leveres separat, ikke indsat i en wordfil, da de så er umulige at bearbejde korrekt.

Der bør ikke laves en masse opsætning med indrykning, kursiv etc. da det blot skal pilles af af hensyn til bladets gennemgående layout. Undtagelsen kan være en markering af overskrifter med fed.

LN

Bryllup på lettisk

Fortsat fra forrige nummer

Anda Zarane fortæller videre om bryllup på lettisk

Jeg fortsætter stadig lidt endnu med de små forskelle mellem de lettiske og danske traditioner. Jeg håber, at I stadig kan huske, hvor langt vi nåede sidste gang. Under festlighederne til de danske bryllupper er der tradition for, at brudeparret inden klokken slår 24 danser en brudevals, hvor gæsterne står i en ring omkring bru-

deparret og langsomt giver mindre plads til brudeparrets dans. I kender jo nok selv resten af traditionen – klipning af strømpe, brudens slør, der bliver revet i stykker (ikke så meget mere, men det er en tradition fra gamle dage).

Den lettiske tradition er lidt anderledes. Nogen gange kan brudeparret nå at danse vals flere gange inden klokken slår 24. Det er fordi der dukker så mange overraskelser op undervejs i løbet af dagen. Men valsen er stadig ligeså vigtig en tradition i de lettiske bryllupper som den er i de danske.

Denne gang vil jeg også fortælle jer om, hvordan man henter bruden, og den velkomst som finder sted efter vielsen. Disse to traditioner kan udføres på mange forskellige måder, det kommer an på hvad førerne har planlagt. Det jeg vil fortælle, er noget jeg har oplevet eller hørt om, fra de lettiske bryllupper.

Det er tradition i Letland, at natten før brylluppet må brudeparret ikke se hinanden. Bruden er hos sine forældre og brudgommen er hos hans forældre. Det er brudgommen, der har sørget for brudebuketten og sammen med førerne afhentes bruden hos hendes forældre.

Bruden bliver ikke bare afhentet. Nej, nej, nej... der kan ske mange ting før brudgommen i det hele taget få lov til at se sin brud. Det kan være, at forældrene har planlagt nogle små opgaver til brudgommen for at tjekke om han nu er god nok til deres datter. Det kan også være at, førerne har planer om at udfordre brudgommen foran svigerforældrene. Nogle af de mange udfordringer kan være, at genkende brudens sko ud af flere par, skrive et digt til bruden (2-4 linier), fortælle sandheden til forældrene om, hvor og hvordan han har mødt deres datter osv. (alt hvad man kan komme i tanke om).

En af de mest kendte udfordringer er, om gommen kan genkende sin brud. Man plejer at finde to andre piger

(det kan være veninder af bruden, søstre, eller nabo piger, helst med forskellige højde og aldre, det gør det mere sjovt), som bliver klædt ud som brude, og så kommer de, en efter en ind i værelset, hvor brudgommen så skal gætte om det er den rigtige pige. Den tredje skal selvfølgelig være den rigtige. Når brudgommen har fået sin brud, kan man stadig give parret nogle små udfordringer, men ellers plejer man at få noget champagne at drikke og noget let at spise inden alle tager afsted til vielsen.

Hvis vielsen er midt på dagen og spisningen først er senere på aften, så er der altid nogen, der sørger for brylluppets gæster, imens brudeparret og førerne udfører deres egne planer (f.eks. fotografering). Det plejer at være en af forældrene eller søskende, der arrangerer noget for gæsterne. Det kan selvfølgelig også være at brudeparret afholder en lille reception lige efter vielsen, og kun de nærmeste forsætter herfra til aftenens festligheder.

Men ligegyldig hvad, er der altid en velkomst til de ny-

gifte. Der kan være mange små ting som brudeparret skal udføre eller fortælle om til alle gæsterne. Man kan også være sikker på at der kommer nogle udfordringer til de nygifte. De fleste gange er det førerne der sørger for det, men det kan også være at nogen i familien har lyst til at udfordre det nye par.

Jeg udfordrede en gang et brudepar her i Danmark. Det forgik på den måde, at vi havde lavet 3 "afspærringer" af forskellige silkebånd, så brudeparret ikke kunne komme ind til feststedet – den første afspærring var lavet af lyseblå og lyserød bånd, som symboliserede deres barndom og blev holdt af deres egne søskende. For at komme forbi denne afspærring, skulle de fortælle os om deres

værste narrestreger, som de havde lavet da de var små. Efter at de havde fortalt deres historier og gæsterne havde grinet, skulle de hoppe over afspærringen for at komme til den næste.

Den anden afspærring var et mørkerødt bånd, som blev holdt af to af deres bedste venner. Det symboliserede deres ungdom. Her skulle de fortælle hvor og hvornår de

kyssede hinanden for første gang. For at komme videre, skulle vennerne løfte båndet op så brudeparret kunne give et kys til hinanden igen. Den næste og den sidste afspærring var et hvidt bånd, som symboliserede deres liv sammen og det blev holdt af deres forældre. Fordi det er forældrene som skal give slip på dem og sende dem videre ud i livet sammen. Opgaven her var et puslespil. Begge fik deres eget pusle hjerte som ved samlingen gav en tekst, der skulle læses højt foran alle. På brudens hjerte stod der: "Min kære mand, vis til alle vores nærmeste hvor meget du elsker mig og syng en kærligheds sang lige nu!" Han gjorde det rigtig godt, kan jeg fortælle jer. På brudgommens hjerte stod der: "Min kære kone, kys mig tre forskellige steder og ved hvert kys fortæl mig og de andre gæster, hvilke kælenavne jeg nu får, efter vi er blevet gift!"

Dette var noget jeg fandt på ved det ene bryllup for at udfordre det nygifte par. Der kan ske mange forskellige ting ved en velkomst, men der er 2 ting, som altid skal udføres for at byde rigtigt velkommen til de nygifte – forældrene skal ønske velstand for dem og alle gæsterne skal gætte på hvor mange børn de vil få.

Brudeparrets mødre skal give de nygifte et stykke rugbrød med salt og et glas vand. Denne tradition betyder

at der altid vil være velstand og mad på bordet.

Som den sidste tradition skal brudgommen løfte sin brud op og træde på en tallerken, som er gemt under et viskestykke.

De største stykker af den knuste tallerken siger noget om hvor mange børn man kan forvente af det unge

par, og resten af skårene siger noget om hvor mange penge de vil få. Det var alt for denne gang, men I hører jo snart fra mig igen! Ha' et rigtigt farverigt efterår!

Anda Zarane

Ivars Silis: Slot under vand

Foreningen havde den fornøjelse at få Ivars Silis til at fortælle i Kulturhuset Kilden den 24. august. Han fortalte om sin nys udgivne bog ”Slot under vand”, som handler om hans tid som barn i en dansk flygtningelejr. Vi havde en interessant og spændende aften i hans selskab.

To dage senere var foreningen inviteret ud til reception på den Lettiske Ambassade i anledning af Ivars Silis bogudgivelse. Lis Nielsen, som var foreningens repræsentant, siger: Desværre var ambassadøren til konference i Letland, så ham fik jeg ikke hilst på. Men der kom mange spændende mennesker. Blandt andet deltog Ivars Silis kone, kunsteren Aga Høegh og hans datter, som var drivkraften, der fik ham til at fortælle sin historie.

Ivars Silis kone Aga Høegh på receptionen på Ambassaden

Desuden var der mange mennesker som interesserede sig for Grønland, forskere der fortalte om spændende udgravninger i isen med stor entusiasme. Og en konservator, som havde sit eget lille fly med en gummibåd under, så han både kunne lande på land og til vands, når han fløj rundt og studerede isen oppefra. Ja, og så dukkede Uffe Ellemann og hans kone også op og lykønskede Ivars med den glimrende bog. Der blev holdt taler fra Gyldendal og Ambassaden og Ivars Silis sluttede sin tale med at nævne at receptionen var et sammenskudsgilde i disse krisetider.

Bogen koster 264 kr. hos Gyldendal og man kan læse Kirsten Gjaldbæks anmeldelse af bogen her i bladet. Jyllandsposten gav den 5 stjerner ud af 6 i sin anmeldelse.

I øvrigt er bogen allerede udkommet i Letland for 1½ år siden på lettisk, oversat fra dansk!

Uffe Ellemann-Jensen og Ivars Silis

Anmeldelse af "Slot under Vand"

Slot under vand –flygtningedreng i efterkrigstidens Danmark.

Ivars Silis er født 1940 i Letland og flygtede i 1944 sammen med sin mor og lillebror fra det krigsramte Letland, hvor sovjetiske og tyske tropper på skift hærgede og brændte byer og landsbyer ned. Ad flygtningenes mange omveje endte de i Danmark, hvor de boede i forskellige flygtningelejre helt frem til 1953, indtil det stod endeligt klart, at flugten var endt her. Derefter kom tiden, hvor livet skulle normaliseres, og moderen konkluderer ganske kortfattet (s.210) "Nu bor vi i Danmark, og vi må leve, som man gør her i landet. Lov mig at se fremad .... du følger vel med i skolen?" "Og en ting til. Lad være med at belemre dine danske kammerater med Letlands grumme skæbne. Den har de alligevel ingen forudsætninger for at forstå. Medynk er ikke nogen god ballast i

livet.” Og dermed er der lagt låg på alle erindringer! Det bliver til ingeniøruddannelse i Danmark, der igen fører videre til Grønland, hvilket har givet sig udslag i en lang række fotobøger om Grønland og de arktiske områder.

Først i slutningen af 80erne viser der sig en mulighed for Ivars Silis til at komme en tur til Letland, helt på Sovjets betingelser for turister, men dog et første gensyn med fødestavnen.

I 1992 kommer bogen ”Breve fra Letland”, som er et udpluk af en brevveksling med en lettisk kusine i årene op til Letlands nye selvstændighed.

Men det, der bliver udgangspunktet for erindringsbogen, er ”et lille uskyldigt spørgsmål” en gang i 80erne fra Ivars Silis’s datter: ”Far, vil du ikke nok fortælle? Om dengang du var lille!” Det bliver til en smuk søndag formiddags tradition, og dermed kommer alle de erindringer op til overfladen igen, som var så bevidst skubbet til side.

Den tekst, som nu er udkommet som bog hos Gyldendal, er kronologisk spændt ud mellem fire perioder:

Den faktisk oplevede tid (1944 – 1953)

”Far fortæl om da du var lille” (1980erne)

Ivars Silis og hans mor er på besøg i det selvstændige Letland (1990)

Den aktuelle flygtningedebat i Danmark (2008-09)

Bogens fortællinger er humoristiske og underholdende, underspiller de barske vilkår/realiteter/virkninger, som man ofte gør, når man fortæller til børn og børnebørn. Men gennem de halvt skjulte hentydninger ruskes der op i den viden, læseren sidder inde med, og som man måske egentlig helst vil glemme eller overse, fordi det simpelthen er for grumt!

Synsvinklen (flygtningedrengens) giver mulighed for at fortælle med barnets øjne og delvist barnets kortfattede sprog, men den voksnes refleksioner over det skete skin-

ner alligevel konstant igennem og gør det svært at slippe de tilsyneladende uskyldige eller morsomme billeder, der tegnes. Der ligger alt for mange alvorlige og grufulde oplevelser bag "Livet gjorde mig tidligt til en lille voksen. Som flygtningedreng så jeg ting og sager, intet barn – eller voksen for den sags skyld – burde se" Med ganske få sætninger males de værste billeder på ens nethinde!

Det første sted flygtningene indlogeres i Danmark er på en skole i Hillerød på gulvet i gymnastiksalen. Lillebroderen Aldis på 2 år har feber, måske lungebetændelse? (s. 43): "Overvældet af tanker og følelser dødede mor hen, men da hun tidligt næste morgen slog sine forgræmmede øjne op på ny, var Aldis blevet underligt stille. I stum fortvivelse flakkede blikket mellem ham og mig. Den dag, den 7. april, fyldte hun femogtyve."

Beskrivelsen af de voksne og deres forsøg på at finde meningsfyldte aktiviteter er meget intens, der må virkelig have været mange stærke mennesker i den gruppe. Og det gør stort indtryk at læse om de mange forsøg på at holde fast i den kultur, der er ens identitet, samtidig med, at man godt ved, at man skal gå ind i et nyt samfund for at komme videre og overleve materielt.

Slutningen af bogen er den meget bevægende beskrivelse af besøget i Letland i 1990 ved den første frie sangfestival: (s. 220 – 221) "Hvor havde poeten haft ret, da han i Gurre spåede, at ethvert diktatur er dømt til at rådne op indefra – før eller siden. Det var lige, hvad der skete her og nu. Betonen sprak, smuldrede. Jeg svævede jo midt i opfyldelsen af deres drømme. Historien viste nu med al ønskelig klarhed, at både de, der blev, og vi flygtninge havde handlet ret, men kun på en og samme tid. De, der

blev, bevarede tilknytningen til landet – og de, der rejste ud, de bevidste af dem, sikrede folkets sprog, historie og litteratur. Og netop nu blev begge holdninger forenet til gavn for et frit og selvstændigt Letland.”

For mig samler bogen rigtig mange tråde, hvilket samtidig gør det svært at slippe den:

Historier jeg har hørt i lettiske familier – viden om tyske flygtninges skæbne undervejs fra Østpreussen til Danmark og til sidst igen til Tyskland – P.O.Enquists beskrivelse af de svenske forhold i bogen ”Legionærerne” – og så den parallelitet til dansk flygtningepolitik i dag, som også dukker op som refleksioner i bogen.

Hermed en stor opfordring til at læse denne bog.

Kirsten Gjaldbæk

Slot under vand

Flygtningedreng i efterkrigstidens Danmark

Ivars Silis

Erindringer Gyldendal

ISBN 978-87-02-07986-9

www.gyldendal.dk

pris 264 kr.

Aleksandrs Čaks

**Borgere,
arbejdere,
tyve og tøjter,
det er høje tid...**

Aleksandrs Čaks (udtales Tjaks), 1901 - 1950, hører til det 20. århundredes avantgarde i den lettiske litteratur. Čaks' digte vakte opmærksomhed, da de udkom første gang i Letland i 1920'erne.

Hans vers var anderledes, utraditionelle og ligetil. Mange af digtene var endog uden de gængse rim, men alligevel dybsindige og fulde af overraskende iagttagelser og metaforer, der gav fantasien frit spil. Čaks var desuden den første lettiske digter, der brugte byen og dens liv som et hovedmotiv i sin digtning.

Čaks' digte blev dog ikke modtaget med udelt begejstring af anmelderne i 1920'erne. I det førende litteraturtidskrift *Daugava* blev han bebrejdet for "negative tendenser" og litterær "hooliganisme, pessimisme og hadefuldhed". Aleksandrs Čaks' digte er en god indgang til den moderne lettiske poesi - og ikke mindre end 75 digte af Aleksandrs Čaks præsenteres nu på dansk.

Det er høje tid

Digte af den lettiske digter Aleksandrs Čaks

Gendigtning og efterskrift ved Per Nielsen

182 sider, illustreret. Bogen udkommer september 2009

Pris: 100 kr. + evt. forsendelse Forlaget RASMUS Odense

Bogen kan bestilles på www.gallerie-rasmus.dk

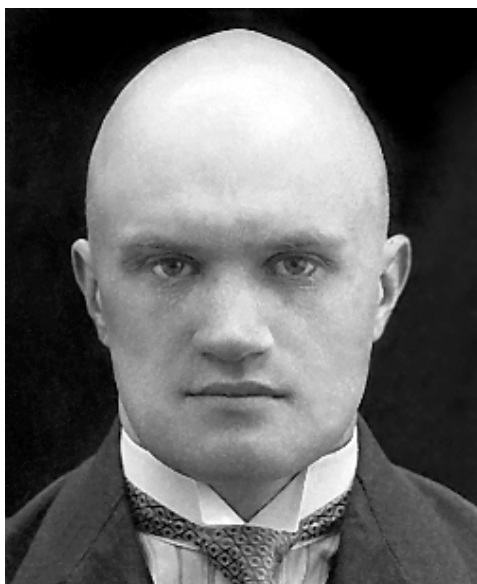
- og købes i Rasmus-galleriene i København og Odense eller hos boghandlerne.

Per Nielsen

Biografi

Aleksandrs Čaks, en digter og forfatter, der blev født i Riga i 1901, og døde i 1950. Čaks tilbragte den første verdenskrig i eksil i Rusland. Efter at have studeret medicin på Moskvas Universitet og Letlands Universitet, arbejdede Čaks som lærer i Drabeši. Hans første digte blev udgivet i 1925. I den første periode af Letlands uafhængighed, før Anden Verdenskrig, var Čaks forbundet med de litterære tidsskrifter *Jaunā Lira* (The New Lyre) og *Trauksme* (Alarm), og kunstnersamfundet *Zala Varna* (The Green Crow). Čaks er den store reformator af den lettiske poesi i 1920'erne og 1930'erne. Han er berømt for sine modernistiske digte om de perifere dele af Riga og de karakterer, der bebor dem. Čaks skrev også et episk digt om lettiske Riffelmænd, *Mūžības skartie*, som modtog Anna Brigadere Award i 1940. I løbet af de sidste fem år af sit liv, var Čaks tvunget til at skrive digte til ros af socialismen; disse værker blev alligevel fordømt ved en officiel kritik. Čaks var også en aktiv kritiker af teater, biograf, og skulptur. Aleksandrs Čaks Memorial lejlighed blev afsløret på *Lacplesa iela 48/50*, i Riga i 2000.

Čaks Årbog er blevet udgivet siden 2001, samme år, som Aleksandrs Čaks-prisen blev etableret for at belønne de kunstnere, der har viet deres værker til byen Riga, eller har forsket eller populariseret Čaks kreative værker.

Daugavpils

En del af hovedbygningen hvor der har været udstilling

Tur til Daugavpils i Letland for at se på Mark Rothkos museum

I Galleri Gammel Lejre blev der sidste sommer dannet en støtteforening *Danish Friends of the Mark Rothko Art Centre*. Støtteforeningen har allerede fået en række prominente medlemmer, således har tidligere udenrigsminister Uffe Ellemann-Jensen og tidligere redaktør, Herbert Pundik, Politiken meldt sig ind. Lederen af Det Danske Kulturinstitut i Skt. Petersborg, Rikke Helms er med i bestyrelsen. Den mangeårige rektor Else Marie Bukdahl har også givet tilsagn om støtte til projektet.

Desuden har Galleri Gl. Lejre købt en lejlighed i fortet bag den bygning, hvor kunstmuseet er udset til at være. Den lejlighed kan udlånes til danske kunstnere, så de kan opholde sig i Daugavpils i kortere eller længere tid.

Mark Rothkos billeder er i handel og vandel i million klassen og hans børn har besluttet at udstille fire af deres fars billeder, hvis kunstcenteret bliver til noget. Efter at have læst om maleren Mark Rothko, tænkte jeg, at det kunne være interessant at besøge Museet. Så da jeg var i Letland på Rite højskole, som ligger ca. 150 km fra Daugavpils, foreslog jeg de andre danskere, at vi skulle køre derned.

Efter halvanden times kørsel kom vi dertil og lige da vi kørte ind i byen kom vi forbi et stort fængsel, i fængslet kunne man se tremmerne for vinduerne og hvide tøjstykker der hang og flagrede. Et deprimerende syn. Fængslet er en del af et stort fort, som ligger på hver side af Daugava floden. På modsatte bred ligger den anden del af fortet, som er der, Mark Rothko museet, skal være – måske.

På vej ind i byen så vi det lettiske flag hænge som fane på nogle af husene med et sort sørgebånd foroven. Det var fordi man mindedes den store deportation den 14. juni i af letter som blev sendt til Sibirien.

Indgang til fortet

Planen var at vi først skulle på markedet. Det var en søndag og der var livlig handel både udenfor de kæmpe bygninger og indeni. Da vi kom indenfor viste det sig at være et nyt sammenhængende kompleks nærmest bygget op som en sol i midten og en masse stråler ud til siderne, hvor der så var gader med alverdens butikker. Tøj i massevis med glimmer og pailletter og sylespidse højhælede sko og BHer i lag på bordene. Alt kunne man få. Betjeningen var effektiv og kontant ikke så meget nøleri. Her var ikke mange turister og omkring os blev der kun talt russisk.

Daugavpils er den næststørste by efter Riga og befolkningen er hovedsagelig russisk talende.

Efter markedet gik turen til Daugavpils fortet som lå med store volde og kunne minde om vores eget kastel. Ved indgangen blev vi mødt af en ung lettisk mand som talte engelsk og han pegede på en stor bygning med brædder for vinduet og sagde, at der skulle Mark Rothko museet være. Men det var desværre ikke blevet lavet endnu, der manglede penge. Men vi var velkommen til at gå rundt i fortet, der var opsat skilte så vi kunne læse

Bygningen hvor det planlagte Mark Rothko museum skal være

om fortet. Ved siden af fortet fortalte han, havde der været bygget en kirke med et meget højt spir, af jesuitter munkene. Under Anden Verdenskrig brugte russerne tårnet som pejlemærke for artilleriet, derfor sprængte tyskerne det ned.

Selve fortet lå på et meget stort areal med masser af tidligere flotte bygninger i klassisk og empirestil og bygget i Zarens tid. Vi kunne gennem nogle brædder og nogle vinduer se, at der i nogle af rummene har været lavet noget som godt kunne minde om en udstilling. Der var fejlet og pyntet med noget stof, men ellers var det tomt for alt, og lignede andre af den slags bygninger i Letland. På en stor plads stod der opsat en vinge af et fly og der var også påsat et hoved på vingen. Det var fordi man på stedet havde haft ingeniørskole for aerodynamik. Der ligger også en flyveplads udenfor Daugavpils, så flyvevåbnet må have holdt til der.

I et par bygninger i udkanten boede der folk, men der var kun vinduer ud til fortet, dørene var spærret af, og

Bymuseum med kopier af Mark Rothkos værker

så var der hegn, så man kunne kun komme til lejlighederne fra den anden side. Men lejlighederne så hyggelige ud og vi fik at vide at her boede nogle af familierne til de tidligere ansatte.

Den lettiske guide oplyste os om at vi kunne tage på museum inde i byen på Rigas iela, der skulle være gode kopier af billeder af Mark Rothko. Vi kørte derhen og så på de to løver som var ude foran døren til museet. Desværre havde de lukket søndag og mandag. Så ved I det, hvis I skulle komme forbi.

Oplysningerne er hentet fra North-Art Magazine nr. 107

Lis Nielsen

Lettisk kultur aften

Kære foreningens medlemmer,

I bliver hermed inviteret til en lettisk kulturaften med lidt spisning, snak, sang og hygge. Arrangement finder sted lørdag den 24.oktober fra kl.18-21 i Ålholm menighedslokaler på Bramslykkevej 18, 2500 Valby (hovedindgang til Ålholm kirke). (Ankomst til arrangement lidt før kl.18, så vi når at stille maden klar!)

Når I melder jer til, vil vi gerne bede jer om at oplyse navn og hvor mange I kommer. Da vi deles om maden, skal I selv vælge en lettisk ret (det må også være en dansk ret), som I vil medbringe til 4 personer.

Da ingen sikkert har lyst til at vaske op efter sådan en hyggelig aften, vil vi bede jer om at medbringe 10 kr. per person til enegangs service og andre husholdnings ting;

Der bliver mulighed for at købe øl og vand

Offentlig transport: Bus nr.6A til Ålholm Plads (2 min til fods derefter), bus nr. 26 til Ålholm Plads, Ålholm Station ligger i ca.3-5 min gåafstand (S-tog F).

Tilmelding inden 5.okt. på anda.zarane@gmail.com eller telefon 2016 0963 (hverdag kl.20-21)

Glæder os til at høre fra jer!

Med venlig hilsen Anda Zarane

Festival i Canada

På tur til Niagara faldene

Sangfestival i Canada 2009

Vores bestyrelsesmedlem Anita Nielsen, som spiller på det lettiske instrument kokle, har været i Canada og fortæller her om turen

I år har mange letter deltaget i den 13. Internationale sangfestival i Hammlton i Canada. Måske kan flere af jer huske musikgruppen Kokle, som også har spillet her i Danmark, jeg var med den gruppe til festivalen.

Sidste år 2008 var jeg til et møde i Riga, hvor letter, der bor uden for Letland, var blevet inviteret. Disse dage var meget spændende og interessante. Der mødte jeg letternes foreningsleder i Hamilton, Arnolds Smiltnieks med fru Mara Zandbergs, som inviterede gruppen Kokle til sangfestival i Canada.

Så den 30. juni om morgenen fløj vi fra Riga og kl. 22.00 landede vi i Toronto lufthavn. Her kom den første overraskelse, vores bagage var forsinket. Det var mandag aften... Det var forfærdeligt uden kufferter og instrumenter!

Næste dag kom vores "gudforældre" Mara og Arnolds. De havde planlagt at vise os Niagara Falls og det var fantastisk. På vej til vores hotel besøgte vi en vinhave, hvor vi også kunne smage eisvin.

Tre gange om dagen ringede vi til bagage afdelingen i

lufthavnen for at få informationer om vores bagage, men de vidste ikke hvor den var.

Om onsdagen, det var den tredje dag uden vores bagage og instrumenter, og kl.18.00 skulle vi spille første gang. Humøret var ikke godt, selvom vi mødte mange nye letter til dagens koncerter! Klokken 14.00 ringede vi til bagage afdelingen, som administrativt befinder sig i Indien, og de informerede os om, at vi ville få vores bagage tilbage i dag, men en bagage var forsvundet. Det

var vores sopran Kokle, som koster omkr. 12000 dk. Alle kufferter var blevet åbnet og nogle var forsvundet. Desuden fik vi ingen dokumenter fra lufthavnskontoret. Ja, kl. 18.00 fik vi vores bagage og instrumenter uden en Kokle, og kl. 19.00 spillede vi i Sidrabene, som ligger 30 km. fra Hamilton, hvor den lettiske kirke har købt en ejendom.

Nu skulle jeg spille sopran og alt sammen, og første koncert uden første sopran.....uha

Næste dag, åbnede vi festivalen med lettiske folkesange uden en kokle. Det var godt, at vi havde en violin og en fløjte.

Til sidst fik vi vores instrument fredag. Nu kunne vi spille ekstra koncerter og det gik godt. Tiden gik hurtigt og den 5. juni skulle vi flyve tilbage til Letland. Vi sagde på gensyn og håber vi ses om 3 år i USA næste gang. Mens vi havde alle vore problemer fik vi megen støtte fra mange forskellige mennesker, men ingen fra Air Canada og slet ingen erstatning. Da vi skulle flyve tilbage skulle vi betale ekstra for transport af vore musikinstrumenter, som slet ikke passede ind i deres system.

Hvis jeg en anden gang skal flyve til Canada, bliver det ikke med Air Canada.

Anita Nielsen

Rite Nyt

Der bliver knyttet armbånd

Der har været god aktivitet på Rite Højskole i sommer. I juni måned var vi fire danskere som tog til Letland for at afholde et 10 dages kursus for kvindeklubben i Druvas, nu Ciruli. Mange af kvinderne i klubben er blevet pensionister og nye er kommet til. Vi har fået god tilslutning fra nabobyen Nerete, det var især en gruppe unge piger som deltog på kurset og det er vi jo glade for. Indeholdet af kurset var hovedsageligt smykkefremstilling, hvilket var et ønske fra letterne selv. Især filtsmykker. Så Hanne Dybmose og Lis Nielsen havde været på filtkursus for at få ideer. Men det var ikke nok, vi havde også ansat to lettiske lærere i to dage. De underviste i blomsterdekoration og i at lave perlekæder, med små perler, hvor man syr efter mønster eller hækler med perlerne, det sværeste var at få sat låsene i. Nu er der ingen problemer med at købe materialer, lærerne kunne købe alle de ting de ønskede at bruge, blot er priserne også steget, så det kan vi godt mærke. Det hele sluttede med fin afslutning med kage og likør.

Der trilles filtkugler og herunder ses resultatet

Vi havde også en ung pige med fra Danmark, Iben Djurhus, som var interesseret i at lave et projekt med en kvindegruppe der kunne strikke. Hun fik hilst på kvinderne og fik lavet af-

taler om at komme igen i juli måned

For 12 år siden vi malede vi skolen første gang og bygningen har længe trængt til at blive frisket op.

Så var vi så heldige, at vores computermænd Raimonds Kirilovs gerne ville male skolen, men der var forskellige problemer.

Vi havde fået doneret noget maling og efter nogle forsøg med at blande i store bøtter viste det sig at det ikke var godt nok. Også eksperimenter med sprøjtepistolen gik

der lang tid med. Men så blev malingen købt hos det mægtige byggemarkede i Jekabpils, som har alt og Raيمonds opfandt sin egen sprøjtepistol lavet af blandt andet en lille colaflaske, som hele tiden skulle fyldes. En anden forhindring var bier i massevis, som boede i den ene gavl. De skulle dræbes eller lukkes inde. Så vi så en rød-blå mand kravle rundt på stiger med bihat med sort net og tape omkring arme og ben. De øverste trekanten i gavlene kunne ikke males fra stige, så der blev lejet en

lift, som blev hentet i Jekabpils og nu kunne det hele nås. Resultatet blev en skolebygning malet i en lettisk dybrød farve, som er særlig flot når solen skinner på den om aftenen.

I juli kom Iben Djurhus igen og fik sat gang i strikkeprojektet sammen med sin veninde, Marie, og en gruppe kvinder er nu i gang med at strikke lange og korte handsker uden fingre, Iben og Marie sælger handskerne i Danmark.

I slutningen af juli var der børnekursus i Animation. Ligesom sidste år er det delvist sponsoreret af Det Danske Kulturinstitut og Den Danske Støttekreds.

Der deltog 22 børn mellem 7 og 14 år, så de tre lærere havde nok at se til. Der blev fotograferet og lavet tegnefilm, men der var også tid til badning ved søen og skattejagt i naturen. En fin afslutning med forældre og børn, hvor resultatet blev vist frem.

Så har vi været heldige at få to projektansøgninger beviliget. En hos Nordisk Ministerråd og en fra EU. Så allerede her i september rejser to skoleledere fra Danmark og to fra Letland på besøg i Karlskrona i Sverige. Der skal de være i en uge og se, hvorledes man gennem mange år har haft et projekt med pensionister i undervisningen i folkeskolen.

Derefter er det meningen, at gruppen rejser hjem og selv skal forøge at sætte noget i gang i deres hjemland med pensionister. Når pensionisterne har været ude på skoler i deres eget land, er det så meningen at de skal på besøg hos hinanden i henholdsvis Danmark og Letland. Det er et forsøg som løber over 2 år. Denne sidste ansøgning er et godt samarbejde mellem Foreningen Danmark-Letland og Rite Højskole. Vi søgte penge i hver vores lande og fik godkendt ansøgningerne begge steder. Vi glæder os til at komme i gang med arbejdet

Så havde vi også haft forhåbninger om at få et hold amerikanske studenter på besøg på Rite. Dette er desværre blevet aflyst, på grund af for få tilmeldte, men sagen er ikke opgivet, så måske lykkes det næste år.

Vi er medansøgere i yderligere to godkendte projekter: "Syv eksemplariske værktøjer i undervisningen". Første møde finder sted i sidste uge af september i Malmø. Projektet løber over to år. I det andet projekt er ideen, at folk fra forskellige lande skal mødes for at udveksle erfaringer om tiden før og efter Berlinmurens fald. Der er planlagt seminar i Spanien i december 2009.

Niels Bendix Knudsen og Lis Nielsen

Politik

Udenrigsministeriet i Letland
PRESSEMEDDELELSE 24.august

På et møde for lederne af Letlands's diplomatiske missioner, understregede udenrigsminister Maris Riekstins den økonomiske dimension.

Den 24. august i udenrigsministeriet åbnede udenrigsminister Maris Riekstins et møde for lederne af Letlands diplomatiske missioner. I sin tale gav udenrigsministeren en sammenfatning af den generelle situation i den interne og internationale politik, såvel som skitserede fremtidige prioriteter for det diplomatisk arbejde.

Ser man tilbage på den forrige periode, fra det årlige møde med ambassadørerne i december 2008, understregede minister Riekstins at det var vigtigt at fremme eksporten og tiltrækningen af investeringer og at det fortsat er prioriteterne for den diplomatiske tjeneste. I sin tale udtrykte hr. Riekstins taknemmelighed til de ambassadører, der havde stimuleret aktiviteter inden for de økonomiske muligheder, og havde arrangeret besøg til regionerne i de lande, hvor de bor, som dermed gav mulighed for at indgå nye aftaler om eksport af lettiske produkter. Samtidig bemærkede ministeren, at han for nylig havde hørt positive referencer fra en række iværksættere med hensyn til samarbejdet med Letlands ambassader.

Udenrigsministeren orienterede også ambassadørerne om foranstaltninger, der gennemføres af udenrigsministeriet til fremme af eksporten, herunder en rundbordsamtale med erhvervsfolk. Ministeren havde også gjort et notat fra udenrigsministeriet om deltagelse i konferen-

cen "Oplev historier af Letlands eksport" arrangeret af Dianas Bizness, og iværksættelse af en række blogs på avisens hjemmeside for at øge bevidstheden om ambassaders hjælp til lettiske virksomheder.

Som en del af det arbejdende møde, blev en kontaktudveksling mellem ambassadører og iværksættere afholdt, med henblik på at fortsætte med at fremme ministeriets aktiviteter i udenrigshandelen.

Med hensyn til udenrigspolitiske prioriteter i Letland, fremhævede minister Riekstins følgende spørgsmål: dagsordenen for Den Europæiske Union, herunder det østlige partnerskab og ratificeringen af Lissabon-traktaten; sikkerhedspolitik; transatlantiske forbindelser, forbindelserne med Den Russiske Føderation.

Premierminister Valdis Dombrovskis talte også til deltagerne på mødet. Ved afslutningen af arrangementet, var også der også planlagt et møde med præsident Valdis Zatlers.

På grund af arbejde, var nogle ambassadører allerede vendt tilbage fra ferie i Letland, til de lande, de opholder sig i. Derfor blev der også afholdt drøftelser med hjælp af videokonference. Det blev leveret af ministeriets IT-specialister og gennem udenrigsministeriets forenede computernetværk.

Dette indlæg online: <http://www.am.gov.lv/en/news/press-releases/2009/August/24-2/>

Web side Udenrigsministeriet: <http://www.am.gov.lv>

Politik og menneskekæden

Den 23. august deltog udenrigsminister Maris Riekstins i en mindehøjtidelig for 20 års dagen for den baltiske menneskekæde. Udenrigsministeren, Urmas Paet, fra Estland deltog, sammen med tidligere aktivister fra Folkefronten, og arrangørerne af Den baltiske vej kampagne. Også de lokale myndigheder var repræsenteret. Mødet fandt sted i Naukseni kommune, ved Ungurini grænsepost ved den lettisk-estonske grænse.

I sin tale til deltagerne understregede hr. Riekstins betydningen af the Baltic Way kampagnen i forbindelse med opløsningen af det sovjetiske imperium. Udenrigsministeren påpegede også vigtigheden af samarbejde, ”kun ved at arbejde sammen, kan langtrækkende mål nås. De år, der er gået siden Baltic Way kampagnen viser, at Letland, Litauen og Estland er i stand til at arbejde sammen, også i internationale organisationer og i fredsbevarende operationer,” bemærkede Maris Riekstins.

Som en del af begivenheden, blev et mindesmærke til Baltic Way afsløret. Mindesmærket er skabt af metal-kunstneren Andris Dukurs og det viser konturerne af syv mennesker, der holder hinanden i hænderne.

The Baltic Way fandt sted den 23. august 1989, hvor de tre nationer Letland, Litauen og Estland overraskede verden ved at deltage i hænderne på en menneskelig kæde, over 600 km lang, hvilket viser deres stærke vilje til at genetablere uafhængigheden af de baltiske stater. Demonstrationen blev holdt halvtreds år efter undertegnelsen af Molotov Ribbentrop-pagten. Den 23. august 1939 underskrev den sovjetiske udenrigsminister Vyacheslav Molotov og den tyske udenrigsminister Joachim von Ribbentrop-traktaten om ikke-aggression, der ramte Europas historie og hele verden i de kommende år. I den hemmelige protokol til traktaten - Molotov-Rib-

bentrop-pagten - planlagdes opdelingen af Østeuropa mellem Tyskland og USSR, således at man placerede de baltiske lande under den sovjetiske indflydelsesfære.

Arbejds migranter

Er der noget galt med det frie marked, når en lettisk politichef skal gå med aviser i Danmark? Sådan stod der i bladet Information i juli måned.

I Letland er frygten at landet skal blive drænet for de hove der skal genrejse landets økonomi.

Staten slås med et stort underskud, der er anslået til 12 pct. af landets økonomi. I december blev de fleste offentlige lønninger og pensioner sat ned med 15 pct. eller mere.

Da journalist Evgenij Pavlov skrev i den lettiske avis Telegraf om en politichef fra Liepaja, der flyttede til Danmark for at blive landbrugsmedhjælper og avisbud, gav det genlyd i de lettiske medier. Det var et bevis på det forfald som landet befinder sig i, når en politichef i landets tredjestørste by var tvunget til at arbejde på en gård i udlandet for at brødføde familien, skrev avisen.

Politichefen har i Letland en indtægt på ca. 5000 kr. om måneden efter skat. Som ufaglært arbejder i Danmark har han ca. 18000 kr. efter skat.

For at hindre hjerneflugten har Letland nu lavet en plan for at lokke arbejdsmigranterne hjem igen. Det samme ser man i de andre nye EU-medlemslande. Litauen er gået så vidt at de sender medarbejdere til Irland for at informere om forbedrede jobmuligheder i hjemlandet. 92,5 pct af de lettiske udvandrere har en gymnasial uddannelse eller højere. Det samme gælder for 74,6 pct. af den hjemlige befolkning.

En prognose siger at lønforskellen mellem de rige vestlige lande og de østlige unionslande først vil være udlignet om 30 år.

Uddrag fra Dagbladet Information den 27. juli 2009

Økonomi

Devaluering i Letland?

En rådgiver for den lettiske regering og tidligere svensk nationalbankdirektør har udtalt at Letland bliver nødt til at devaluere sin valuta. Ingen ved hvornår, men der er ingen tvivl om at den vil komme.

Det har fået Valdis Dombrovski, den lettiske statsminister, til at sige, at det var ekspertens personlige og individuelle mening uden om den ekspertgruppe, som han er medlem af. Og dette er ikke den lettiske regerings holdning.

Hvis der skulle ske en devaluering er det de største banker Swedbank og SEB, der vil blive ramt af faldende aktivværdier.

Bankernes långivning er sket i euro, mens de lettiske låntagere tjener deres penge i lati, hvilket betyder at en devaluering kan underminere de lokales mulighed for at tilbagebetale deres gæld.

Blandt befolkningen hersker der usikkerhed, de siger, at de hellere må skynde sig hen og veksle til euro.

Ejendomsmarkedet

De lettiske ejendomspriser oplevede et styrtdyk i første kvartal, da Letlands økonomi røg ned i den dybeste recession i EU, fremgår det af Global Property Guide.

De gennemsnitlige priser på lejligheder i Riga dykkede 50 pct. på årsbasis til 747 euro (5575 kr.) pr. kvadratmeter i første kvartal. Næst dårligst var Dubai, hvor huspriserne faldt 35 pct. på årsbasis. Singapore kom ind på en tredjeplads og Island på fjerdepladsen.

Riga og Letland i fælles aktion

Den 20. juni mødtes udenrigsminister Maris Riekstins med formanden for Rigas byråd, Nils Usakovs. Under mødet drøftede parterne koordinering af samarbejdet om udenrigspolitiske spørgsmål både i Riga og i relationer med byer andre steder i verden.

Som en del af deres diskussion, var minister Riekstins og hr. Usakovs enige om at finde en mulighed for at få en udenrigspolitisk rådgiver til at arbejde i Riga City Council. "Hovedstaden i Letland har en bred vifte af aktiviteter og derfor er vi enige om at uddelegere et ministerium til en udenrigspolitisk rådgiver for Rigas byråd, på samme måde som udenrigspolitiske rådgivere blev udnævnt til formænd, formanden for Saeima og premierministeren, sagde minister Riekstins. Udenrigsministeren bemærkede, at for at gennemføre denne idé, skal der ændringer til i de relevante love.

Under mødet drøftede parterne samarbejdet mellem Udenrigsministeriet og Rigas byråd med hensyn til at afskaffe svig mod turister i Riga. Hr. Riekstins bemærkede, at Udenrigsministeriet, på forskellige tidspunkter, har opfordret de lokale myndigheder til at være opmærksomme på problemer, som udenlandske turister får, når de opholder sig i natklubber i hovedstaden i Letland og gentagne gange at blive snydt. Hr. Usakovs bekræftede, at en bedre sikkerhedsprofil af udenlandske besøgende vil være en af prioriteterne i Rigas byråd der har til formål at genoprette det gode ry af Letlands hovedstad som et sikkert og attraktivt turistmål.

Begge parter delte den overbevisning, at Riga og Letland bør føre en fælles politik.

Rita Kragh Jensen 100 år

Foreningen Danmark-Letlands ældste medlem, Rita Kragh Jensen, fyldte 100 år, den 5. september.

Rita har været medlem siden 1992, hvor foreningen blev oprettet, nu er hun æresmedlem.

Fødselsdagen blev fejret på Stolpehøj, hvor Rita bor, der var mødt over 100 personer op. Det var en hyggelig eftermiddag, hvor der var kaffebord med fødselsdagsslagkage. Der blev også sunget fødselsdagssang. Gentoftes borgmester Hans Toft kom og lykønskede Rita med de 100 år. Præsten fra Vangede kirke var der også. Rita sagde, at hun ville komme til generalforsamlingen næste år, så vi glæder os til at se Rita igen.

Jytte Helio

Turist information

Formanden for foreningen har under sit sidste besøg i august måned i Letland taget en række billeder af interessante steder man kan besøge.

I den østligste del af grænseområdet mellem Estland og Letland, over mod Rusland, fortsatte "Skovbrødrene" (lettiske og estiske partisaner) deres kamp mod Sovjetstyret fra 1945 til op i 1950'erne. En af de bunkers, som de havde gravet sig ned i, er nu blevet museum, og man har bygget træskure ved siden af, som lejrskolebørn kan overnatte i, når de er på historieekskursioner. Stedet findes ved den offentlige parkeringsplads i Kuutsi – Vastse-Roosa landsbyen.

Nedgang til bunkers som nu er blevet museum

Det forholdsvis nye monument for de jøder, der efter at være ført til Riga Ghettoen, fra Tyskland, Holland og Tjekkoslova-kiet blev henrettet her ude i skoven ca. 1942. Man kommer derud med Troljebus 14 retning Mezciems, beder om at komme af ved stoppested "Kapi", og kan komme tilbage til byen med busserne 15 eller 16.

Lode Arsu lutherske kirke, siges at være Letlands ældste trækirke, og en af de meget få af slagsen. Den ligger et stykke øst for Cesis, i et område, hvor der ellers kun er to russisk-ortodokse kirker. Den har en menighed på godt 50 medlemmer. I dette område blev der omkring år 1900 tildelt jord, på zarens befaling, til de bønder, der lod sig døbe i den russisk-ortodokse menighed, og det var der en del letter, der gjorde, så det er ikke russiske ”gæster”, der står bag de andre kirker. I en del tilfælde blev de nydøbte bønder alligevel snydt for den jord, i andre tilfælde blev de selvhjulpne ved tildelingen. Kirkens tag er for nyligt blevet fornyet med økonomisk hjælp fra en dansk menighed, hvilket de var meget taknemmelige for. Kirketjeneren ringede rundt for at finde ud af hvilken menighed? Han nåede frem til, at det vist var en Niels Pedersen fra noget, der lød som Silkeborg. Er der nogen, der ved mere om dette?

Billeder og tekst af Kirsten Gjaldbæk

*Stue fra Jugendmuseet
foto Kirsten Gjaldbæk*

Rigas Jugendstil-museum, Alberta iela 12, Riga, åbent 10.00 – 18.00 undtagen mandag. www.jugendstils.riga.lv

En lejlighed, der omhyggeligt er ført tilbage til stilen og udstyret med tidstypiske genstande. Bruges også som forskningscenter,

Skråt over for Jugendstilmuseet, i kælderen Alberta iela 13 ligger en skøn jugendstil cafe, med masser af gamle bøger og tidsskrifter, og i øvrigt også dejlig mad og drikke. Der finder man "Pastnieks zvana divreiz" = Postbudet ringer to gange. Der er åbent fra 8 morgen for morgenmad og fra 11:30 for lunch og så ellers resten af dagen .

KALENDER

Oktober

24.10 kl. 18-21

Lettisk Kulturaften i Ålholm menighedslokaler på Bramslykkevej 18, 2500 Valby (hovedindgang til Ålholm kirke). (Ankomst til arrangement lidt før kl.18, så vi når at stille maden klar!). Se nærmere side 36

18.11 kl. 12

Lettisk Nationaldag, arrangement på Vestre Kirkegård, Østre Kapel, København.
Foreningen er vært ved en let forfriskning bagefter.

Bagsidebillede.

Rigas nyeste mindesmærke for Oskars Kalpaks, Den lettiske Armes første Kommandør fra 31.december 1918 til han 6.marts 1919 blev myrdet af tyske Frikorps.

Mindesmærket er finansieret af private sponsorer, i høj grad exil-letternes organisationer i USA, Canada, Australien, men også fra Sverige, og af mange mindre bidrag fra den nuværende lettiske befolkning. Det står på Esplanade parken ud mod Elisabethas iela.

foto Kirsten Gjaldbæk

POST

B

PP

DANMARK

Afs:

Foreningen
Danmark - Letland
Lis Hazel Nielsen
Rosenlundsvej 8
DK-3650 Ølstykke

Mindesmærke for Oskars Kalpaks